

uhyre vanskeligt at nå frem til en endelig fastlæggelse af, hvilke bevæggrunde der har været afgørende for Christian Frederik i 1814, og hvordan hans opfattelse af situationen egentlig har været.

Dr. Linvald har søgt at give en beskrivelse heraf ikke blot ud fra prinsens egne optegnelser, men ud fra en minutiøs rekonstruktion af hele situationen og af de kræfter, der virkede i den. Hans grundsynspunkt virker stærkt ved sin balance og hensyntagen til alle sider af prinsens overvejelser. Dog vil næppe alle norske historikere uden videre godtage det forsvar, Linvald på denne måde har ført for Christian Frederiks politik som forudsætning for udviklingen af det frie forfatningsliv i Norge.

For en dansk betragtning kan der måske være grund til at tage et lille forbehold over for Linvalds tendens til at svække det dynastiske betydning for prinsen. Det kan se ud til, at man, når man skal tage A. D. Jørgensens opfattelse af Christian VIII's holdning til det dansk-tyske spørgsmål, specielt hans optræden i arvefølgesagen, op til vurdering, vil føres til i højere grad at understrege de dynastiske interesser som grundlag for hans politik. Det er da fristende at lade dette træk være fremtrædende hos ham både i hans norske og i hans slesvigske politik.

Axel Linvalds bog lader således stadig muligheder åbne for en debat, men netop det gør den stimulerende. Helt afgørende er imidlertid, at denne korte fremstilling har fremlagt stof og givet synspunkter, som vil få betydning både for studiet af norsk historie og for studiet af Christian VIII's personlighed.

H. P. Clausen.

Holger Hjelholt: Christian Hansen junior (1804-1873). En talsmand for flensborgsk kongetroskab. (Gyldendal, 1963). 116 s.

Flensborgeren Christian Hansen ju-

nior hører til blandt de ikke få, der energisk talte Flensborgs økonomiske og nationale interesser i 1840'erne og 1850'erne. Navnlig jernbane- og toldspørgsmål optog ham stærkt. Dette er også kærnepunkterne i Holger Hjelholts bog, der i øvrigt medtager hele Hansens liv, indtil han døde som assistentshusforvalter i København. Nogen central politisk skikkelse var Hansen ikke, men derimod havde han skriveløse (noget hul i stil og skrivemåde) og var en fanatisk fortaler for Flensborg. Kildematerialet er da også væsentligst hans egne skrifter, og det er åbenbart, at det selv for den drevne historiker undertiden har knebet med at fylde en så stor levnedsskildring, som der er lagt op til. Selve behandlingen af Hansens agitation for Flensborgs jernbaneforbindelser ville sikkert have vundet ved at blive betragtet i sammenhæng med monarkiets almindelige samfærdselspolitik. Påfaldende virker det ligefrem, at forfatteren lader Hansen starte sin agitation i 1837 for en tværbane Flensborg-Husum, som om den var grebet ud fra luften; mens den dog var en reaktion på planer om en tværjernbane fra Hamborg gennem Holsten. Selve titlen »en talsmand for flensborgsk kongetroskab« virker måske noget søgt; det var dog først og fremmest som talsmand for flensborgsk handelsskab, Christian Hansen virkede. Bogen giver som helhed en udmærket karakteristik af Hansens rastløse virke, og hans position i samtiden var sådan, at det er velmotiveret at redegøre for hans livsløb.

Vagn Dybdahl.

Krigerliv og Bondesind. Erindringer fra Treårskrigen af Møller Peder Christensen. (Udgivet af Institut for dansk Kirkehistorie af Liss Davidsen. Gad, 1962). 216 s.

Denne bog skylder nu afdøde dr. Lis Jacobsen sin fremkomst. Forfatteren var ungdomsven med hendes svigerfader, gårdejer Hans Jacobsen i Ulkær